

GYULAFEHÉRVÁRI KÖZLÖNY.

Hetilap a társadalom, közművelődés, szépirodalom és közigazgatás köréből.

Előfizetési árak:

Helyben hához hordva	Vidékre, postán küldve:
Egy évre 4 frt	Egy évre 4 frt 50 kr
Félévre 2 frt	Félévre 2 frt 25 kr
Negyedévre 1 frt	Negyedévre 1 frt 25 kr
Egyes szám ára 10 kr.	Egyes szám ára 12 kr.

Megjelen minden szerdán.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez in. ézendők Gyulafehérvárra,

Előfizetések a lap kiadó hivatalába küldendőek.

Kéziratok vissza nem adódnak.

Hirdetési díjak:

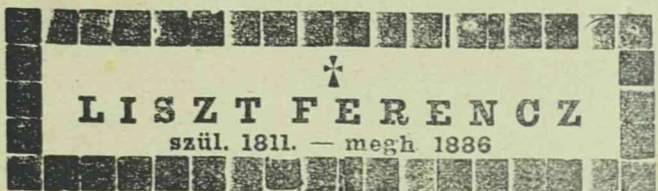
Egy háromsoros hasábos garmondsor vagy annak tér mértéke 5 kr

Bélyegdíj minden beiktatás után 30 kr

Nyilttér soronként 15 kr

A hirdetési és nyilttéri díjak előre fizetendőek.

Hirdetések és nyilttéri közlemények elfogátnak lapunk részére kiadóhivatalunkban (Pü p lye. könyvnyomosa, főtér) továbbá **Goldberger A. V., Barna és társa s Mezey Antal által Budapeston, Friedrich Schalek, G. L. Duabe & Comp., I. Knoll, Haasenstein és Vogler** Bécsben, Prágában, valamint Németország és Sveicz fővárosaiban is, **Dorn & Comp** által Hamburgban

LISZT FERENCZ

szül. 1811. — megh. 1886

Liszt Ferencz jul. 31. éjjel egy-negyed tizenkettőkor meghalt.

E megdöbentő hír bizonyára az egész művelt világon méltó gyászt fog kelteni.

Liszt halála hazánkra súlyos veszteség, hiszen ő volt az első egyike, a ki a magyar nevet a külföld előtt nagygyá, tiszteltté tette, midőn ragyogó művészetének hódolt a világ; a dicsőségnek egy sugara a magyar nemzetre is szállt, mert a lángészben a magyar embert is ünnepelték.

De halála a zeneirodalomnak is súlyos csapás, mely egyik korszakalkotó, irányteremtő költőjét veszítette el benne.

Liszt mint művész és zeneköltő egyaránt a tökély legmagasabb fokán állott. Zongoraművész előtte nem volt s utána nem lehet nagyobb; a zeneirodalomban pedig halhatatlan műveinek egész sorozatával megörökítette nevét. Halála fölött a fájdalom nem lehet nagyobb, mint a mily nagy volt ő mint művész és ember.

Fényben, dicsőségben gazdag életéről a következő életrajzi adatokat közöljük:

Liszt Ferencz szül. 1811. okt. 22-én Raiding faluban, Sopronmegyében — A ya: Liszt Ádám, magyar nemesi családból származott, s bár mint herceg Eszterházy egyik uradalmi hivatalnok szerény állást foglalt el, még sem mulasztott el semmit is, hogy egyetlen fiát kellő nevelésben részesítse.

Az alig hat éves Ferencz már korán elárulta rendkívüli hajlamát és tehetségét a zene iránt. Az első oktatást a zongorában ő maga eszközölte s minden nap nagyobb lőn bámulata ama rendkívül gyors előhaladás felett, melyet fiánál tapasztalt.

Kilencz éves korában Liszt már nyilvánosan föllépett egy hangversenyben, Sopron városában, hol Ries Esz-dur és Hummel H moll versenyművét játszta kiváló sikerrel. Egy évvel utóbb Liszt Bécsben Czernynek lett tanítvánva.

Czerny vezetése alatt a 11 éves Liszt csakhamar elérte a technika ama színvonalát, melyen túl az akkori álláspont szerint már alig volt fokozat. Ez alatt a művészet más szakában sem maradt tétlenül Leginkább vonzódott Beethoven műveihez. Minden vágya óhajtása abban özpontosult, hogy a nagy mestert színről színré láthassa. S e vágya teljesebbé is ment. Beethoven elfogadta a lángészű gyermeket, s fényes jövőt ígért neki. Ez évben történt aztán az is (1823-ban), hogy a fiatal művész alig rövid másfélévi tanulás után háromszor hallatta magát Bécsben nyilvánosan s hol bucsú-hangversenyén Beethoven is megjelent s a közönség előtt megölelte őt s „valódi művésznek“ nyilvánítá.

Az első bécsi siker után Liszt Párisba ment. A zenede két leghiresebb tanára: Reicha és Paer, a legmelegebben érdeklődtek a fiatal Liszt iránt és segédkezésére voltak, sőt Reicha a nagy zenetudós vezetése alatt csakhamar elsajátította a zeneszerzés legmélyebb titkait is. E mellett a párisi lezelő szalonok is fölkarolták, élükön az Orleansi herceggel. Jitéka Párisban is nagy föltűntést okozván, kisebb-nagyobb kirándulásokat tett. Visszatérve Párisba, egészen a zeneköltészetnek szentelte idejét. De a tömjénfüst mámorában, egyszerre csak egész lényé átváltozik. Terhére van a világ hódolata, érzéketlen a földi javak iránt buskomor s szótlanná válik.

Művészeti tovább fejlődésére béaitólag ható lehangeltségéből Paganininek a hegédü. királynak 1829-30-ban történt föllépése s a júliusi francia forradalom ragadták ki.

Művészeti tovább fejlődésére béaitólag ható lehangeltségéből Paganininek a hegédü. királynak 1829-30-ban történt föllépése s a júliusi francia forradalom ragadták ki.

Majd ismét elvonult a világtól s ama szorosabb viszony, mely őt d'Agoult grófnőhöz (írói néven Stern Dániel) kötötte, csak megerősíté amaz elhatározásában, hogy mennél visszavonultabban és egyedül művészeti s tudományos foglalkozásai s tanulmányainak éljen. Majdnem egyedüli érintkezési körét Sand György, Pictet Adolf, de Candolle és herceg Belgiojos társasága képezte.

1837-ben körutra indult, s páratlan művészete mindenütt diadalokat aratott. Olaszországban Milánó, Velence, Genua, Florencz és Róma ama városok, melyekben hosszabb időt töltött, s hol hangversenyeivel általános hódításokat tett. Velenczében való tartózkodása alatt érte ama leverő hír (1838-ban), miszerint Budapest, hazája virulásnak indult fővárosa, egy vészteljes vízaradás következtében az inség és pusztulásnak van kitéve.

A művész egyszerre átérzte kötelességét mint magyar hazafi, egyenesen s egész váratlanul Bécsben termett, hol egész sorozatát adta a hallatlan sikerű hangversenyek-

A „Gyulafehérvári Közlöny“ eredeti tárczája.

T Á R C Z A.

Anyám sirhalmánál.

Ifju valál szeretett jó anyám,
Kora volt még sirba feküdnöd le
Tizenkilencz tavaszod be sem telt
S te ott nyugvól már a temetőbe.

Csecsemő volt akkor még gyermeked,
Ki most köny-árt hullat sirhalmadra;
Mért nem vivéd őt is magaddal el;
Könnyebb lett volna poraid nyugalma.

Ki anyai csókot nem élvezte,
Ki a mosolyt nélkülözi, mint én,
Kit anyai karok nem öleltek:
Fájdalom dul annak zord életén.

Sirhalmodnál vérző szívvél állók,
Oh! jelenj meg anyám dicső lelke!
Fiad jött el, hogy bár egyszer lásson,
S élvezze: mi az anya szerelme.

Sirhalmodon megreppen a fűszál,
Érthetetlen nyelven valamit sug,
Illetődés fogja el szívemet . . .
Anyám lelke! nézd fiad, mint zokog.

A megreppent fűszáll tovább beszél . . .
Ködös képek tűnnek szemem elé.
Ott . . . ott . . . az a leghalványabb ifju,
Bánáros kép az a jó anyámé . . .

Szelid arcod bus lelke meg látta . . .
Könnyült szive fiadnak általa.
Várj! nem soká fiad majd fölkeres . . .
Mily boldog lesz a meghaltak álma?!

Horihorgos Kazimir.

(Photographia.)
(Folyt.)

De lássuk a prózát!! . . .
Már ha annyi imádónk s meganyi imádot
tunk is van, de egyetlen egy azok közül mégis
fölte áll mindannyinak. Ha palota hölgyek
vannak, kell lenni királynőnek is. Ezt tulta
Kazimir is s a legszebbek legeszebbikét ki-
választá magának, mint a szemeként váloga-
tott tiszta buzából ki szoktunk választani egy

legsúlyosabb legnagyobb s a szemek is leginkább tetsző buzaszemet, melyről azt monduk: „már ilyen egyetlen egy sincs az egész rakásban ez már negyszerű, ez már csodálatos, ez már páratlan“!! . . . Birha a világ azt szokta mondani: „de gustibus non est disputandum.“ kinek, kinek gustusa határoz s ezt vitatni nem lehet, Kazimirunkon még sem esett meg az eset, hogy választása kifogásolható lett volna. Deli, czedrus termet. Villogó, bájos kék szem. Vonzó alabástrom nyak. Puha, kitelt kebel. Patyolat, gömbölyű karok. Hullámzó hosszú gesztenyeszin haj. Egy női lény, kit álmában teremt a mámoros képzelet. Egy lény, kit mintául küldének ala az istenek. Egy lény, kinek anyagi vonásait Ráphael, Michael s mindneganyai proletárok nem tették meg figyelmük tárgyává, hogy világra szóló művekkel gyönyörködjessék az emberiséget. Egy lény, kinek pirosló, bibor aja.án a csáb — mosoly a megváltó kinszenvedésénél üdvösebb üdvre vezet. Egy lény . . . e női lény vala kisémelve Horihorgos Kazimirnak általa.

Miként dobog a kebel, hogy reped a szív miként máláz a gondolat s hogy rezzen meg az egész való a legszentebb gyönyörtől és öröm-

nek, melyek nagy bevételeit jó részben — mintegy 24 ezer forintot — a pesti vízkárosultak javára fordította.

Bécsből ismét Olaszországba tért vissza hol egy ideig visszavonultan élt. 1839. év vége felé ismét nagyobb műutazásra indult, s ígérete folytán, Trieszt és Bécsben való rövid tartózkodás után egyenesen hazájába tért.

Pozsonyban — hol ép. akkor együtt volt a magyar országgyűlés — s Pestről tisztelegő küldöttség ment elébe s diadalmenethez hasonlított bevonulása. Budapestre karácsony estéjén érkezett s 1840. január 4-ikén adta elő hangversenyét a magyar nemzeti színházban, ugyancsak annak alapja javára, mely aztán oly nagymérvű ovatio színhelyévé változott, minő abban még soha elő nem fordult.

Innen kezdve egészen a 40-es évek végéig — mely időszak egyszersmind virtuózi pályájának fénypontja. — Kevés kivétellel, Európa minden országa színhelyévé válik mesés diadalainak. Német-, Orosz-, Francia-, Angol-, Magyar. Spanyol-, Olasz-, Török- s más apró országokban is ragyogtatja művészetét.

Konstantinápoly volt az utolsó pont, mely Lisztet vakító virtuózi pályájának zenitjén látta és bámulta. Kevésel utána leszáll a dicsfény a magasztatóról, melyre eljutnia még egy művésznek sem sikerült.

1847-ben Waimárban telepedett le — hogy ott új pályát kezdjen s új hivatásának, a zeneköltészetnek szentelje további életét.

Liszt zeneműveinek név- és címSORA egymagában vaskos kötetet képez. Zenei szerzeményei, tisztán nagy zenekarra vagy egyszersmind magán-ének és vegyeskarokra, továbbá dalai, férfinygyszei, női karai, s átíratának címSOROZATA száz még száz számra tehető.

Ama tizenégy év, melyet Liszt a waimári nagyherceg meghívására Waimárban töltött, mint udvari színházi kar- és hangversenynagy (1847-től 1861-ig), örökké nevezetes lapjait fogja képezni a műtörténelemnek. Ez időben merült fel Wagner kimagasló alakja, ki első sikereit Liszt buzgalmának köszönheti.

A nagy műformák terén Liszt „Symphonistikus zenekölteményei”-vel lépett fel először. A hagyományos műformákkal már virtuózi időszakbeli műveiben szakított. Nem volt azoknak oly válfaja, melyben valami újat, az eddigitől egészen eltérőt nem mutatott volna fel. Nagyobb-sinfóniái a következők: „Dante” — „Tasso” — „Orpheus” — „Mazepa” — „Faust” — „Hamlet” — „Hungaria” — „Hunok harca” — „Ideale” — „Preludes” (Lamartin után) — „Heroide funébre” — „Prometheus” — „Ce qu'on

től, csak Kazimir tudja mikor a lehető legkesse derekát a legeslegszebb szökeknek, midőn tánczra hívogatott a felharszó zene.

És minő engedékeny vala „ő.” Hogy oda-simult Kazimir kebléhez. Azt hinnéd soha le nem szakad onnan, örökre oda van forrva. S a magányban?! Ott még kellemesebb. Együtt lenni vele, csak keleteskén egyedül élvezni a csáb mosolyt, az ígérő tekintetet s az ezüst pengésű hangok lassu dal lendülését, — oh! mi édeni jelenet! . . .

Igy turbékkolt Kazimir a legeslegszebb szökével nyilvános mulatságokban, így otthon az „első szoba” ruganyos keveretén. És egyszer elérkezettnek vélte az időt, melyben igen határozott, tán lebilincselő állást óhajtandó volt már elfoglalni. A legeslegszebb kézre gondolt és megkérte azt. A hajnal derűtével andalító zene zendült meg a legeslegszebb szöke ablaka alatt s az nap estéjén kell vala elröppenni az „igen,” vagy „nem”-nek. És elröppent. Oh az érzelem a sovargó kebelben, mily marczzongó kinok anyjává nem lehet! . . . Megkapta a választ, az kelle saját fuleivel hallani! „még korán és „nem.”

(Vége köv.)

entende sur les montagnes” (Hugó Viktor után) „Ünnepi hangok” stb.

Számos hymnus és zsoltár megzenésítésével ének- és zenekarra, vokálmise, orgona darab és átíratokkal gazdagítá az egyházi zeneirodalmat.

Három legjelentékenyebb, s talán legmaradandóbb remekműve: „Szent Erzsébet legendája” — „Magyar koronázási mise” s végre „Krisztus” orratoriuma. Eként lepte meg a világot ama sokak előtt maiglan is érthetetlen és félremagyarozott lépésével is, miszerint 1865-ben április hó 25-én az egyházi kisebb rendeket vette fel. Ez elhatározásának indokai felett végleges ítéletet mondani: az ő későbbi életiróinak feadata.

Liszt „Szent Erzsébet” oratoriuma legelőször Budapesten került előadásra a nemzeti zenede negyedszázados ünnepéje alkalmával. 1866-ban ismét megjelent hazájában.

Innen kezdve a hazai művészeti körök ama része, mely az ő zászlója alá sorakozott, egyesülten a befolyásos irodalmi és társadalmi körök tényezővel, minden elkövetett annak megvalósítása érdekében, hogy Liszt állandóan működési kört nyerjen. S ez több évi ernyedetlen közreműködés után végre sikerült is olyképen, hogy az országgyűlés megszavazása folytán életbeléptetett „Országos magyar zeneakadémia” igazgatói állására hivatott meg. Azóta felváltva Budapesten, Waimárban és Rómában élte napjait.

A halál jul. 31-én, éjjel 1/12 órakor következett be, rövid tusa után, s már a hajnali órákban a Bayreuthban tartózkodó zenészek és zenekarok tömege állta körül könyezve Liszt halottas ágyát.

Orvosai nagymérvű tüdő katarrhust észleltek rajta; ehhez járult régi vízi betegsége, mely miatt lábai megdagadtak. Tíz napig feküdt Liszt mozdulatlanul, mikor felette waimári orvosok konziliumot ültek; s akkor állapotát rendkívül aggasztónak jelentették ki, minek folytán eltiltották szigorúan minden izgalmas mozgalomban való résztvevéstől.

Ennek daczára Liszt vig kedélyt mutatott s nov. hó 13-án elhagyta ágyát, s előbb unokája eljegyzésre, majd Munkácsy látogatására Colpachba utazott. Ekkor állapotát ismét rosszabbra fordult s mikor Bayreuthban megérkezett, állapotát a legaggasztóbb lelt. Ennek daczára részt vett az első Wagner előadáson s hazatértekor ágyba feküdt s határozottan jelentkeztek rajta az idült tüdővész jelei. A folytonos köhögés a beteg egész életerejét fölemésztette, míg végre az éjjel 1/12 órakor leán a és orvosai, valamint hozzátartozói jelenlétében egy köhögési rohamban kiadta lelkét.

Liszt Ferencz holttestét, az elhunyt kívánságához képest, a budapesti temetőben fogják örök nyugalomra helyezni. „B.”

A temesvári ipar- és kereskedelmi kamarajárás iparosok és kereskedőknek 1886. jun. 29-én tartott üléséből.

(A házalás szabályozása ügyében kérdőpontok és válaszok.)

(Folyt és vége.)

V. A házalási könyvvel adott házalási engedély egyszer s mindenkorra szóljon-e, avagy csak bizonyos időre, például egy, három vagy öt évre?

ad 5. Házalási engedély csak egy évre adandó. Annak megújításánál hitelesen bizonyítandó, hogy kérelmező törvényes és erkölcsös életet viselt.

Azon feltételek elleni életmód legrovidebb idő muván a házalási engedély elvesztését vonand maga után.

Indokolás:

Egy éven túl tartó házalási engedélyek nemcsak a házalásra engedett cikkek, hanem

a feddhetlen magaviselet ellenőrzését is nehezítik.

VI. Ki állítsa ki a házalókönyvet? A törvényhatóság első tiszviselője, avagy a folyamodóra nézve illetékes elsőfoku iparhatóság?

ad 6. Házalókönyvet a megyei hatóság nevében az alispán városokban pedig a polgármester állítson ki.

Indokolás:

A házalást szabályozó törvényes intézkedések lelkiismeretes betartása csak az előbb érintett módon kiállítandó házalási könyv által lehetséges. Együttal a házalók elhalmozása megakadályozható.

VII. Ha a házalás mint házalókereskedés rendes ipari foglalkozásnak lenne tekintendő, ez esetben szabad ipar, avagy engedélyhez kötött ipar legyen-e?

ad 7. Ha a házalás esetleg iparnak tekintendő legyen, akkor csakis mint engedélyvel összekötött ipar üzhető legyen, mert a házalókereskedés csak meghatározott cikkekkel legyen szabad.

Indokolás:

Mint hogy a házalókereskedés mint köz-káros kereset tekintendő, annak korlátozásáról okvetlen gondoskodni kell. Minden cikkek, melyvel a házalás megengedték, a házalókönyvben névszerint megjelölendő.

VIII. A házalási iparigazolvány vagy ipar-engedély kiállításához elegendő-e s fenti 2 pontban elősorolt kellékeknek igazolása, avagy tételesség-e az a személy megbízhatóságától, illetőleg a fenti 3. pontban elősorolt kellékektől függővé?

ad 8. A házalási iparigazolvány kiállítása csak a 2., 3., 4. és 5. feleletek tekintetbevételével történjék.

Indokolás:

Az említett feleletekben történt megállapodások minden irányban védelmet nyújtanak, mert általuk nemcsak a házalási engedélyért folyamodó netaláni győőrlések ellen védelmezve van, hanem az állandó kereskedő és iparosnak is biztosítékot nem szilárd konkurrenzia ellen ad.

IX. Tartozzék-e a házaló, ha valamely községbe ér, magát az illető helyi hatóságnál bejelenteni olyképen, hogy a házalást csakis a bejelentés után kezdhesse meg? avagy

X. Elegendő-e annak a kimondása, hogy a házaló összes okmányait mindig magánál vinni és a helyi hatóság kívánatára magát igazolni tartozik?

ad 9. és 10. A házaló szigorúan kötelezzék, a házalást csak a helyi hatóságnál bejelentés után megkezdeni. A helyi hatóság a helyi viszonyokhoz mérten az 1., legfejebb 2 napig tartó házalási jogot a házalókönyvbe írja. Oly házalók, kik a megengedett időn túl, avagy engedély nélkül valamely községben házalnak, a községi szegényalap javára azonnal büntetendők meg. Csak 3 hó letelte után jelenhet egy és ugyanazon házaló valamely községben meg.

A házaló összes okmányait, illetve házalókönyvét mindig magával vinni és az ellenőrző közegeknek felmutatni köteles. Az okmányok hiányzása színén azonnal büntetendő meg.

Indokolás:

A házalási jog és a házalásra bocsájtott cikkek lelkiismeretes ellenőrzése sikeresen csak akkor vihető véghez, ha a házaló magát mindenütt bejelenteni és összes okmányait mindig magával vinni köteles. Mint hogy faluhelyeken sok esetben szakavatott ellenőrző személyzet hiányzik, mindig az ipar és kereskedősztály választottja legyen köbenjárásra feljogosítva.

XI. Lehetnek-e a házalás köréből bizonyos árucikkek kizárva és ha igen? hatályban fentartartassanak-e továbbra is a fennálló házalási szabályok 12 §-ának rendelkezései? avagy elegendő-e annak kimondása, hogy a házalókereskedés tárgyát a szabad forgalom összes tárgyai képezhetik, kivéven az egészségellenes

